

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
40 (1997-1998)

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-18-4

007 3811

BRNO 1999

PD 4423

S 9990385

395

250, ✓

PŘEHLED VÝZKUMŮ 40 (1997-1998)

Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: ps@isibrno.cz

Odpovědný redaktor: PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc

Redakce a příprava pro tisk: Mgr. Balázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla,
Richard Zatloukal

Na titulním listě: Mikulčice - sídliště na "Klášteřisku"

Tisk: BEKROS

Náklad: 350 ks

Publikace neprošla redakční ani jazykovou úpravou

© 1999 by the Authors

All rights reserved

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

HRADEC NAD MORAVICÍ (o. Opava)

Církevní škola sv. Ludmily. Hrob, výrobní objekty-pece. Halštát, doba hradištní.. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum byl na uvedené lokalitě vyvolán neohlášenými terénními úpravami na parcele č. 1414 (zahrada), které byly prováděny v souvislosti s plánovanou realizací sportovního hřiště školy. Lokalita byla poprvé ohledána odborným pracovníkem archeologického oddělení Památkového ústavu v Ostravě dne 4. března 1997. Na místě bylo zjištěno, že se zemní zásah dotkl prakticky celé plochy výše uvedené parcely (cca 35 x 15 m) a že díky svažitosti terénu byla jeho hloubka proměnlivá (od cca 30 cm na jižní straně do cca 80 cm na straně severní). Průzkumem bylo zjištěno, že tento zásah zcela evidentně narušil kulturní vrstvy a archeologické objekty s nimi související, datovatelné do pravěku (eneolit ?, doba halštatská) a doby časně historické (středohradištní a mladohradištní období).

Lokalita se nachází na vysoké a podlouhlé ostrožně, orientované delší osou ve směru S-J, a ze západu i východu obtékané vodními toky Moravice a Hradečné. Celá plocha ostrožny je evidována Památkovým ústavem v Ostravě jako památková zóna a území s archeologickými nálezy pod číslem 1384.

Geomorfologicky patří hradecká ostrožna do provincie Česká vysočina, soustavy Sudetské, podsoustavy Východní Sudety, celku Nízký Jeseník a podcelku Vítkovská vrchovina. Geologické podloží zkoumané lokality vzniklo v období prvohor (spodní karbon) a je tvořeno souvrstvím hradeckých drob s podílem břidlic.

Záchranný archeologický výzkum proběhl na výše uvedené parcele v období od března do července 1997. Bylo položeno celkem šest sond. Sonda č. 1 odhalila plochý kostrový hrob malého dítěte. Byl situován poblíž JZ rohu sondy. Hrobová jáma měla tvar pravidelného obdélníku se zaoblenými rohy. Delší osa hrobu byla orientována severojižním směrem. Rozměry hrobu činily 135 x 63 cm. Hrob byl velmi mělký - jeho dno se nalézalo v hloubce cca 60 - 80 cm od úrovně současného terénu. V hrobě spočívala kostra dítěte orientovaná hlavou k severu, která nebyla zcela kompletní - scházela pravá horní končetina, pravá část pánve a část levé dolní končetiny. Protože se zdá, že hrob nebyl v minulosti narušen, došlo zřejmě k přirozenému rozpadu těchto částí skeletu. Uložení kostry bylo klidné, pietní, levá ruka spočívala volně podél těla. Dítě v době svého úmrtí měřilo cca 110 - 115 cm a podle antropologické expertizy, provedené dr. Drozdovou z Brna, která stanovila jeho věk na 7-8 let, šlo o jedince trpícího chudokrevností. Na kostře jinak nebyly shledány žádné známky zranění nebo zjevných patologických procesů. Hrob byl obložen a zřejmě i překryt vrstvou kamenů místního původu. Dítě bylo pohřbeno bez jakýchkoli milodarů, což spolu s drobným střípkem s výzdobným motivem vlnice, který byl nalezen v zásypu, svědčí o zřejmě mladohradištním stáří uvedeného pohřbu. V sondách č. 2 a 3 nebyl zjištěn žádný objekt in situ. V sondě č. 4 bylo nalezeno značné množství mazanice a uhlíků, pocházejících nejspíše z destrukce pece, prozkoumané v sondě č. 4 - jih.

Sonda č. 4 vydala dále početnou kolekci keramiky (zejména mladohradištního stáří, menší množství ze středověku a zdá se, že určité procento lze zařadit i do období středohradištního; ve spodních partiích sondy pochopitelně nescházela keramika halštatská), sídlištní charakter lokality dokládá i několik přeslenů, množství uhlíků, zvířecích kostí a také několik silicitových úštěpů ze starších období. Vynikajícím nálezem, pocházejícím z této sondy, je zejména dobře zachovalá, 9,5 cm dlouhá bronzová jehlice s dvojkonicovou hlavicí o průřezu jehly 2 mm (slezská kultura). Sonda č. 4 - jih, nalézající se v těsném sousedství sondy č. 4, odhalila pozůstatky dvou pecí. První, dvoukomorová pec měla oválný půdorys o rozměrech cca 140 x 105 cm a dochováno dláždění předpečního otvoru, který se nacházel na

její východní straně. Pec byla dochována ovšem jen ve formě jejího propáleného půdorysu. O konstrukci její klenby nelze nic bližšího říci, můžeme se však domnívat, že byla částečně tvořena kameny, které byly rozptýleny ve vyšších vrstvách. Obě vnitřní komory měly ledvinovitý tvar (délka 90 cm, šířka 30-35 cm), byly odděleny 12-16 cm širokou šjí a byly dobře odlišitelné od červeně propáleného tělesa pece svou černošedou popelovitou výplní. Soudě podle úlomků keramiky nalezených právě v těchto komorách a v těsném okolí pece, lze tuto datovat do středohradištního období. Asi 150 cm před ústím pece, těsně u jižního profilu sondy byl nalezen na tři díly rozlomený kamenný žernov s vyvrtaným středovým otvorem, který tak dokládá využití pece k potravinářským účelům. Při JV rohu sondy byly objeveny pozůstatky další pece. I v tomto případě se jednalo pouze o půdorysnou záležitost. Konstrukční detaily této pece byly na rozdíl od té první podstatně méně zřetelné. Její půdorys byl proti předešlé více kruhovitý o průměru asi 110 cm. Ve své JZ části byl půdorys rozšířen jakýmsi oválným výběžkem, který však zřejmě vznikl až při destrukci pece. Vnitřní komory ani předpecní prostor nebyly rozlišeny. Na rozdíl od předešlé, měla tato pec pečlivě kameny vydlážděné dno. Srovnáním pozůstatků obou pecí docházíme k závěru, že jejich současnost je vyloučena. Pomineme-li drobné konstrukční difference, usuzujeme tak z přílišné blízkosti obou pecí a zejména z toho, že dlážděné dno druhé pece se nalézá postatně níže, na samé bázi kulturních vrstev - tj. v hloubce 130 - 140 cm. Druhou pec tak lze s jistou rezervou připsat halštatskému období. Zcela nepochybně se pak k tomuto období hlásí mísovitě zahluběný objekt objevený v západní části sondy. Respektive jeho část, neboť v sondě byl zachycen pouze jeho zaoblený segment, zbytek se potom nalézal v sousední sondě č. 5. Je možné, že tento objekt byl pouhou terénní depresí vyplněnou v uvedeném období splachem. V sondě č. 5 nebyly zachyceny výraznější samostatné objekty. Pouze v její západní části byly nalezeny do půlkruhu sestavené kameny - pozůstatek obložení topeniště, nalezeného v sondě č. 1. Poblíž středu sondy byly nalezeny 4 nepravidelně oválné kúlové jamky - tři v přímé linii a jedna poněkud stranou. Jejich průměr činil od 10 do 20 cm. V JZ rohu sondy byla v hloubce cca 30 cm nalezena koncentrace mazanice a popela, kterou zřejmě můžeme dát rovněž do souvislosti s výše zmíněným topeništěm. Hmotné nálezy byly tvořeny početnou kolekcí keramiky slovanské a halštatské provenience, zvířecích kostí, uhlíků, několika silicitovými úštěpy a několika drobnými amorfními kovovými předměty nedatovatelného stáří. Nálezy štípané industrie na lokalitě pravděpodobně souvisejí se sídlištěm z pozdní fáze kultury nálevkovitých pohárů, prokázaným zde již dříve. Referovaný archeologický výzkum tedy ve shodě s dosavadními poznatky potvrdil osídlení severní části hradecké ostrožny v eneolitu, době popelnicových polí a době hradištní.

Pavel Stabrava, PÚ Ostrava. Arch. odd. Opava

Literatura:

- Kouřil, P. 1994: Slovanské osídlení českého Slezska, Brno - Český Těšín, 18 - 32.
 Novotný, B. 1959: Archeologický výzkum Hradce u Opavy, Slezský sborník 57, 447 - 463.

Resumé:

Hradec nad Moravicí (Bez. Opava). Parz. Nr. 1414. Grab, Werksattobjekten-Ofen. Hallstattzeit, Burgwallzeit. Rettungsgrabung.